

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาบัณฑิตศึกษา สาขามนุษยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในช่วงปี พ.ศ. 2531-2539 โดยมีวิธีการศึกษาสองลักษณะ คือ

1. การวิจัยเอกสาร
  2. การวิจัยแบบเทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique)
- รายละเอียดของการดำเนินการวิจัยทั้งสองวิธีมีดังต่อไปนี้

1. การวิจัยเอกสาร

การวิจัยเอกสารมีวัตถุประสงค์ เพื่อรวบรวมศึกษาและวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของบัณฑิตศึกษา สาขามนุษยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในช่วงแผนพัฒนาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระยะที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) เกี่ยวกับอาจารย์ผู้สอน นิสิตบัณฑิตศึกษา และผู้สำเร็จ การศึกษา การบริหารและงบประมาณ การเรียนการสอน ซึ่งเป็นการ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากเอกสารที่เกี่ยวข้องจากบัณฑิตวิทยาลัย กอง แผนงานฝ่ายวางแผนและพัฒนา และห้องสมุดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. การวิจัยแบบเทคนิคเดลฟาย

การวิจัยแบบเทคนิคเดลฟาย มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการ พัฒนาบัณฑิตศึกษา สาขามนุษยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในช่วงปี พ.ศ. 2530-2539 โดยสอบถามความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 22 ท่าน เกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้

- 2.1 สภาพปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษา สาขามนุษยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 2.2 คุณลักษณะและแนวทางการพัฒนาบัณฑิตศึกษา สาขามนุษยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่พึงประสงค์ในช่วงปี พ.ศ. 2530-2539

- 2.3 เป้าประสงค์ (Goals) ที่พึงประสงค์ของบัณฑิตศึกษา สาขามนุษยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในช่วงปี พ.ศ. 2530-2539

การศึกษาด้วยเทคนิควิธีนี้มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ก. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ดังนี้

1. คัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ โดยกำหนดเกณฑ์ว่าผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวจะต้องเป็นบุคคลซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นอาจารย์ประจำหรืออาจารย์พิเศษ ของบัณฑิตศึกษา สาขามนุษยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มาไม่น้อยกว่า 5 ปี และต้องมีคุณสมบัติอื่น ๆ ดังต่อไปนี้

1.1 เป็นผู้บริหาร หรือเคยมีประสบการณ์ในการบริหารงานวิชาการมาแล้ว ตั้งแต่ระดับหัวหน้าภาคขึ้นไป หรือ

1.2 เป็นผู้ที่มีตำแหน่งทางวิชาการ ตั้งแต่ระดับรองศาสตราจารย์ขึ้นไป หรือ

1.3 เป็นผู้ที่มีผลงานทางวิชาการเป็นที่ปรากฏอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอเป็นที่ยอมรับของสังคม และวงการอุดมศึกษา

2. จากเกณฑ์ในการพิจารณาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 ท่าน (รายชื่อในภาคผนวก) เพื่อกำหนดกรอบของการศึกษาและเสนอรายชื่อ ผู้ทรงคุณวุฒิอื่น ๆ ซึ่งจะคัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา

3. ให้กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับการคัดเลือกตามข้อ 2. เสนอรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตามเกณฑ์ดังกล่าว ท่านละประมาณ 15 คน

4. นำรายชื่อที่ผู้ทรงคุณวุฒิ 6 ท่านแรกเสนอตาม ข้อ 3. มาจัดลำดับจากผู้ที่ได้รับคะแนนมากไปหาน้อย แล้วคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้คะแนนมากที่สุดจากที่ 1-17 ต่อจากนั้นผู้วิจัยได้ติดต่อเพื่อขอเรียนเชิญผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวเข้าร่วมโครงการวิจัย โดยกองแผนงาน ฝ่ายวางแผนและพัฒนา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ออกหนังสือขอความร่วมมือผู้ทรงคุณวุฒิให้และผู้วิจัยได้นำส่งและติดต่อเรียนเชิญด้วยตนเอง (รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 22 ท่าน ในภาคผนวก)

จากการศึกษาเทคนิคเดลฟายเกี่ยวกับจำนวนผู้ทรงคุณวุฒินั้น โทมัส ที่ แมคมิลแลนค์ (อ้างในเกษม บุญอ่อน 2522:263) ได้เสนอผลการวิจัยเกี่ยวกับจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้ในการวิจัยแบบเทคนิคเดลฟาย พบว่าหากผู้ทรงคุณวุฒิตั้งแต่ 17 คนขึ้นไป อัตราการลดลงของความคลาดเคลื่อนจะน้อยลงมาก และจะเริ่มมีค่าคงที่ ดังนั้นผู้วิจัยจึงถือว่าจำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ 22 ท่านนี้เป็นกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม

ข. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการสร้างแบบสอบถามโดยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา นำโดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 ท่าน โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันปัญหาและอุปสรรค คุณลักษณะ และแนวทางที่พึงประสงค์ รวมทั้งเป้าประสงค์ที่พึงประสงค์ในช่วงปี พ.ศ. 2530-2539 ของบัณฑิตศึกษา สาขามนุษยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษารายละเอียดในเรื่องดังกล่าวจากเอกสารเพื่อเป็นแนวทางการประกอบด้วย

2. จากการทำศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมากำหนดกรอบในการศึกษาเพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาบัณฑิตศึกษา สาขามนุษยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในช่วงปี พ.ศ. 2530-2539 และสร้างแบบสอบถามรอบที่ 1 ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด เพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 22 ท่าน คำถามดังกล่าว ประกอบด้วย

2.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับเป้าประสงค์ ของบัณฑิตศึกษา สาขามนุษยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปัจจุบันและอนาคต ในช่วงปี พ.ศ. 2530-2539

2.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับบัณฑิตศึกษา สาขามนุษยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปัจจุบันและอนาคต ในช่วงปี พ.ศ. 2530-2539 ในด้านการบริหารและงบประมาณอาจารย์ผู้สอน นิสิตบัณฑิตศึกษา การเรียนการสอน และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น อาคารสถานที่ ห้องสมุด ข้อมูลและสารนิเทศห้องทดลองและห้องปฏิบัติการ

3. ผู้วิจัยได้รวบรวมความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิจากแบบสอบถาม ปลายเปิดในรอบที่ 1 มาสร้างเป็นแบบสอบถามรอบที่ 2 ซึ่งเป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประเมินค่า 6 ระดับ (Rating Scale) โดยแบ่งออกเป็น 3 ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพปัญหาและอุปสรรคของบัณฑิตศึกษา สาขามนุษยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 49 ข้อ

ตอนที่ 2 คุณลักษณะและแนวทางการพัฒนาบัณฑิตศึกษา สาขามนุษยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่พึงประสงค์ ในช่วงปี พ.ศ. 2530-2539 จำนวน 63 ข้อ

ตอนที่ 3 เป้าประสงค์ (Goals) ของบัณฑิตศึกษา สาขามนุษยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่พึงประสงค์ ในช่วงปี พ.ศ. 2530-2539 จำนวน 24 ข้อ

4. แบบสอบถามรอบที่ 3 เป็นแบบสอบถามที่ใช้ข้อกระทบเหมือนแบบสอบถามรอบที่ 2 แต่เพิ่มตำแหน่งมัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) รวมทั้งตำแหน่งที่ผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละท่านตอบในแบบสอบถามรอบที่ 2

5. ผู้ทรงคุณวุฒิจะตอบแบบสอบถามในรอบที่ 2 และ รอบที่ 3 ตราส่วนประเมินค่า 6 ระดับ แต่ละช่วงคะแนนมีความหมายดังนี้

5	หมายถึง	มีความเห็นด้วยมากที่สุด
4	หมายถึง	มีความเห็นด้วยมาก
3	หมายถึง	มีความเห็นด้วยพอสมควร
2	หมายถึง	มีความเห็นด้วยน้อย
1	หมายถึง	มีความเห็นด้วยน้อยที่สุด
0	หมายถึง	ไม่เห็นด้วย

ค. การเก็บและรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บและรวบรวมข้อมูลเป็นขั้นตอนดังนี้

1. ติดต่อผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 22 ท่าน พร้อมทั้งนำหนังสือเชิญจาก กองแผนงานฝ่ายวางแผนและพัฒนา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อแจ้ง วัตถุประสงค์ รายละเอียดของการวิจัย และขอทราบความสมัครใจในการ ตอบแบบสอบถามตามเทคนิคเดลฟาย ปรากฏว่าผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 22 ท่านยินดี ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถาม จากนั้นจึงนำแบบสอบถามรอบที่ 1 ไปให้ผู้ ทรงคุณวุฒิแต่ละท่านตอบ โดยผู้วิจัยเริ่มส่งแบบสอบถามตั้งแต่วันที่ 25 กรกฎาคม 2530 และรวบรวมกลับมาได้ทั้งสิ้น 22 ฉบับ ในวันที่ 20 กันยายน 2530 รวมใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามรอบที่ 1 ทั้งสิ้น 47 วัน

2. นำข้อมูลจากแบบสอบถามรอบที่ 1 ที่ได้รับคืนจากผู้ทรงคุณวุฒิ ทุกท่านมาสร้างเป็นแบบสอบถามที่ 2 โดยนำเอาข้อความที่ได้รับจากการตอบ แบบสอบถามทั้งหมด มาจำแนกเป็นข้อกระทงโดยรวบรวมเนื้อความที่ใกล้เคียง กันไว้ในข้อเดียวกัน และพยายามคงความหมายตามความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่ ตอบแบบสอบถามในรอบที่ 1 จะได้แบบสอบถามในรอบที่ 2 เป็นแบบมาตรา ส่วนประเมินค่า 6 ระดับ จากนั้นจึงนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 22 ท่าน ตอบอีก ครั้งหนึ่ง สำหรับแบบสอบถามรอบนี้ผู้วิจัยเริ่มส่งแบบสอบถามตั้งแต่วันที่ 11 ตุลาคม 2530 และรวบรวมกลับมาได้ทั้งสิ้น 21 ฉบับในวันที่ 16 พฤศจิกายน 2530 รวมใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามรอบที่ 2 ทั้งสิ้น 34 วัน

3. นำข้อมูลจากแบบสอบถามรอบที่ 2 ที่ได้รับคืนจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 21 ท่าน มาวิเคราะห์ค่ามัธยฐาน ฐานนิยม และพิสัยระหว่างควอไทล์ เป็นรายข้อกระทงแล้ว สร้างเป็นแบบสอบถามรอบที่ 3 ซึ่งมีข้อกระทงเหมือน กับแบบสอบถามในรอบที่ 2 แต่เพิ่มตำแหน่งของมัธยฐานและพิสัยระหว่าง ควอไทล์ รวมทั้งตำแหน่งที่ผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละท่านตอบในรอบที่ 2 เพื่อเป็น ข้อมูลประกอบการตัดสินใจยืนยันคำตอบเดิมหรือเปลี่ยนแปลงคำตอบใหม่ ใน กรณีที่เปลี่ยนแปลงคำตอบ หรือยืนยันคำตอบที่อยู่นอกพิสัยระหว่างควอไทล์ให้

ผู้ทรงคุณวุฒิแสดงความคิดเห็นด้วย สำหรับแบบสอบถามรอบนี้ผู้วิจัยเริ่มส่งแบบสอบถามตั้งแต่วันที่ 9 ธันวาคม 2530 และรวบรวมกลับมาได้จำนวน 19 ฉบับ ในวันที่ 14 มกราคม 2531 รวมใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามรอบที่ 3 ทั้งหมด 35 วัน

4. นำข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามรอบที่ 3 มาวิเคราะห์ค่ามัธยฐาน ฐานนิยม และพิสัยระหว่างควอไทล์ แล้วนำเสนอข้อกระทบที่ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นสอดคล้องกันและไม่สอดคล้องกัน รวมทั้งให้ลำดับความสำคัญของแต่ละข้อกระทบด้วย

ง. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร

ผู้วิจัยรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบันของบัณฑิตศึกษา สาขามนุษยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลเชิงปริมาณในช่วงแผนพัฒนา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระยะที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) เกี่ยวกับอาจารย์ผู้สอน นิสิตบัณฑิตศึกษา ผู้สำเร็จการศึกษา การบริหารและงบประมาณ การเรียนการสอน

2. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเทคนิคเดลฟาย

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามทั้งหมด 3 รอบ รอบแรกเป็นแบบสอบถามปลายเปิด ให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในอนาคต (พ.ศ. 2539) ของบัณฑิตศึกษาสาขามนุษยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จากคำตอบรอบนี้ผู้วิจัยได้นำมาสร้างเป็นคำถามรอบที่ 2 โดยนำคำตอบมาวิเคราะห์จำแนกเป็นข้อกระทบแล้วจัดหมวดคำถามออกเป็น 3 ตอน ตอนแรก คือ สภาพปัญหาและอุปสรรคของการจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา สาขามนุษยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตอนที่ 2 คือ คุณลักษณะและแนวทางการพัฒนาบัณฑิตศึกษา สาขามนุษยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่พึงประสงค์ในช่วงปี พ.ศ. 2530-2539 และตอนที่ 3 คือ เป้าประสงค์ของบัณฑิตศึกษา สาขา

มนุษยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่พึงประสงค์ในช่วงปี พ.ศ. 2530-2539 โดยสร้างเป็นแบบสอบถามในลักษณะมาตราส่วนประเมินค่า 6 ระดับ รวม 136 ข้อ และจากแบบสอบถามในรอบที่ 2 นี้ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์หาค่ามัชฌิมฐานฐานนิยม และนีสัยระหว่างควอไทล์ แล้วนำมาแปลผลดังนี้

มัชฌิมฐาน (Mediam)

จากแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า 6 ระดับ ผู้วิจัยได้ให้น้ำหนักคะแนน ดังนี้

5	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
4	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
3	หมายถึง	เห็นด้วยพอสมควร
2	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
1	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด
0	หมายถึง	ไม่เห็นด้วย

การแปลความหมายของคะแนนเป็นดังนี้

ค่ามัชฌิมฐาน ตั้งแต่ 4.50 ขึ้นไป หมายถึง กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นด้วยกับข้อกระทงนั้นมากที่สุด

ค่ามัชฌิมฐานระหว่าง 3.50-4.49 หมายถึง กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นด้วยกับข้อกระทงนั้นมาก

ค่ามัชฌิมฐานระหว่าง 2.50-3.49 หมายถึง กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นด้วยกับข้อกระทงนั้นพอสมควร

ค่ามัชฌิมฐานระหว่าง 1.50-2.49 หมายถึง กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นด้วยกับข้อกระทงนั้นน้อย

ค่ามัชฌิมฐานระหว่าง 0.50-1.49 หมายถึง กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นด้วยกับข้อกระทงนั้นน้อยที่สุด

ค่ามัชฌิมฐานต่ำกว่า 0.49 หมายถึง กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิไม่เห็นด้วยกับข้อกระทงนั้น

พิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range)

ผู้วิจัยได้คำนวณค่าความแตกต่างระหว่างควอไทล์ที่ 1 กับควอไทล์ที่ 3 ถ้าข้อความใดมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์มีค่าตั้งแต่ 1.50 ลงมา แสดงว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อข้อกระทงนั้นสอดคล้องกัน ถ้าค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ของข้อกระทงใดมีมากกว่า 1.50 แสดงว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อข้อกระทงนั้นไม่สอดคล้องกัน

ความแตกต่างระหว่างมัชฌฐานและฐานนิยม

ผู้วิจัย ได้คำนวณค่ามัชฌฐานของแต่ละข้อกระทง แล้วนำมาหาค่าความแตกต่างระหว่างมัชฌฐานกับฐานนิยมของแต่ละข้อกระทง เพื่อเป็นการสนับสนุนความสอดคล้องกันของความคิดเห็นจากกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ในการตัดสินว่า ข้อกระทงที่ผลต่างระหว่างมัชฌฐานกับฐานนิยมไม่เกิน 1 แสดงว่า กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันในข้อกระทงนั้น

ผู้วิจัยได้นำข้อกระทงที่กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ มีความเห็นสอดคล้องกันทั้งในด้านมัชฌฐานพิสัยระหว่างควอไทล์และฐานนิยม มาสรุปเป็นความคิดเห็นของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิตามกรอบของการศึกษาที่ได้กำหนดไว้ แล้วนำเสนอเป็นผลของการวิเคราะห์ข้อมูล